

uw brief van: - de provinciale staten van Zeeland
uw kenmerk: - t.a.v. de statengriffier
ons kenmerk: RMW0600521/125/33
afdeling: landelijk gebied en water
bijlage(n): 1
behandeld door: M. de Kort
doorkiesnummer: 06-50634764
onderwerp: convenant Westerschelde rijk-provincie

verzonden: Middelburg, 17 januari 2006

Geachte voorzitter,

Hierbij bieden wij uw staten ter kennisname aan: het Convenant Westerschelde-rijk-provincie. Dit is op 30 januari jl. in aanwezigheid van minister Veerman ondertekend.

Het bevat de afspraken tussen rijk en provincie over de uitvoering van het totaalpakket van maatregelen voortkomende uit de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium. Op 7 oktober jl. hebt u reeds met het concept-conventant rijk-provincie ingestemd.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten,

,voorzitter

,secretaris

Convenant tussen rijk en provincie Zeeland over de uitvoering van enkele besluiten uit de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium en het Derde Memorandum van Overeenstemming

De Partijen:

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit handelend als bestuursorgaan, hierna te noemen "LNV", de heer dr. C.P. Veerman

De Minister van Verkeer en Waterstaat handelend als bestuursorgaan, hierna te noemen "VenW", mevrouw drs. K.M.H. Peijs

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat handelend als bestuursorgaan, hierna te noemen "VenW", mevrouw drs. M.H. Schultz van Haegen

hierna gezamenlijk te noemen "rijk".

en

De provincie Zeeland vertegenwoordigd door een lid van Gedeputeerde Staten, hierna te noemen 'provincie', de heer M. Kramer

Hierna gezamenlijk te noemen "Partijen"

Gelet op de ondertekening van het Derde Memorandum van Overeenstemming tussen Vlaanderen en Nederland met betrekking tot de onderlinge samenwerking ten aanzien van het Schelde-estuarium namens de Vlaamse en de Nederlandse regeringen op 11 maart 2005 (hierna te noemen "Derde Memorandum"), en de instemming met de besluiten van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium, door de Vlaamse regering op 17 december 2004 en de Nederlandse regering op 11 maart 2005 (hierna te noemen "OS2010").

En overwegende dat de Nederlandse regering daarover op 11 maart 2005 (DGW/GW 2005/368) een brief aan de Tweede Kamer heeft gestuurd (hierna te noemen "brief aan de Tweede Kamer"), en dat de provincie meewerkt aan de uitvoering van de besluiten die de Vlaamse en Nederlandse regering hebben genomen over de OS2010, zoals die in het Derde Memorandum zijn vastgelegd.

Handelend met respect voor de zelfstandige bestuurlijke politieke positie die elk van de partijen kent.

In het vaste voornemen samen te werken op zodanige wijze en binnen de voorwaarden van dit convenant, dat elk van de Partijen haar verplichtingen uit deze overeenkomst kan nakomen.

Hebben gezamenlijk het volgende besloten:

Hoofdstuk 1. Algemene afspraken

Artikel 1: Doel van dit convenant

Het doel van dit convenant is uitvoering te geven aan afspraken uit het Derde Memorandum inzake de uitvoering van de maatregelen op het gebied van toegankelijkheid, veiligheid en natuurlijkheid, aangaande de gezamenlijke uitvoering van provincie en het rijk.

Artikel 2: Definities en begrippen

1. Schelde-estuarium: het gebied van de monding tot Gent zonder de door het getij beïnvloede zijrivieren en zoals beschreven in de Langetermijnvisie Schelde-estuarium;
2. Natuurpakket Westerschelde: de natuurmaatregelen zoals beschreven in de OS2010 die betrekking hebben op de realisatie van minimaal 600 ha nieuwe estuariene natuur en op de aanmelding van de Vlakte van Raan als speciale beschermingszone.
3. ProSes2010: de projectorganisatie die door Vlaanderen en Nederland is ingesteld voor de realisatie van de OS2010.
4. Projectorganisatie: de projectorganisatie ingesteld door de provincie ten behoeve van de uitvoering van het Natuurpakket.
5. Estuariene dynamiek/natuur: de aard hiervan is beschreven in het programma van eisen zoals opgenomen is in bijlage 1 bij dit convenant.
6. Regio: de Westerschelde en het gebied grenzend aan de Westerschelde.
7. Vogel- en Habitatrichtlijn: Vogel- en Habitatrichtlijn: richtlijnen (EEG) nr. 79/409 van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) en (EEG) nr. 92/43 van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206); instrumentaria om het Europese netwerk van beschermde natuurgebieden op communautair grondgebied, Natura 2000, te realiseren en beschermen.
8. VERA: Verbinding Roosendaal – Antwerpen.
9. Vlaanderen: de regering van het Vlaamse Gewest.
10. FES: Fonds Economische Structuurversterking
11. project "Verruiming Vaargeul": mogelijk maken van getijdenonafhankelijke vaart voor schepen met een diepgang tot 13,10 meter.
12. project Zwakke schakels: planstudie om zwakke plekken in de kust te versterken in combinatie met verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

Artikel 3: Samenhang tussen de thema's

1. De samenhang tussen de uitvoering van de afspraken over de drie thema's uit de OS2010, t.w. natuurlijkheid, veiligheid en toegankelijkheid, wordt bewaakt door het rijk.
2. Rijk en provincie stemmen de voortgang van de voorbereiding van de besluiten over de verruiming van de vaargeul en over de natuurontwikkeling in onderling overleg op elkaar af teneinde het tijdpad van beide procedures zoveel mogelijk parallel te laten verlopen.

Artikel 4: Overleg- en organisatiestructuur uitvoering OS2010

1. Partijen optimaliseren de structuur voor bestuurlijk overleg waarbij de provincie Zeeland bestuurlijk en ambtelijk nauw betrokken wordt bij de besluitvorming welke direct of indirect (mede) voor Zeeland van belang zijn, waaronder de beoordeling van de monitoring van de gevolgen van de verdieping.

2. Voor wat betreft de uitvoering van het thema Natuurlijkheid is het aan de provincie, als opdrachtnemer, om te bepalen of en in hoeverre het wenselijk is om ProSes2010 en DLG voor de uitvoering van onderdelen van de provinciale voorbereiding en uitvoering in te schakelen. En bepaalt het rijk, als opdrachtgever van de Vlaams/Nederlandse projectorganisatie ProSes2010, om ProSes2010 namens het rijk taken en rollen toe te kennen in de samenwerking tussen rijk en provincie.

Hoofdstuk 2. Thema TOEGANKELIJKHEID

Artikel 5. Risico en beheer

1. In de periode 2009-2014 is er €80 miljoen vanuit het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT) beschikbaar voor de verdubbeling van de Sloeweg en de Tractaatweg (N62). Daarnaast wordt door het rijk een som ter hoogte van de door Vlaanderen te betalen werkelijke kosten van verwerving voor het Nederlandse deel van de Hedwigepolder (geschat op ca €20 miljoen op basis van huidige prijzen bij onteigening van onroerend goed) bijgedragen direct na de genoemde aankoop.
2. De kasmiddelen voor de N62 zullen, in overleg tussen provincie en rijk, in een nader te bepalen kasritme ter beschikking worden gesteld. Daarvoor is de VERA-kasreeks die loopt van 2009 tot en met 2015 bepalend. Omdat behalve €80 miljoen voor de N62 ook €100 miljoen voor de A4-Zuid in Noord-Brabant ten laste van VERA komen, hecht het rijk eraan dat de kasreeksen voor de N62 en de A4-Zuid onderling op elkaar worden afgestemd.
3. De provincie is verantwoordelijk voor de uitvoering voor de verdubbeling van de Sloeweg en de Tractaatweg (N62) en voor de eventuele meerkosten.
4. Het rijk zal, als de provincie mogelijkheden ziet om versneld uitvoering te geven aan de verdubbeling van de N62, zo mogelijk en indien gewenst door de provincie hieraan medewerking verlenen.
5. Het rijk zal bewaken dat bij het ontwerp van de door Vlaanderen toegezegde aansluiting van de Tractaatweg op het Vlaamse wegennet rekening wordt gehouden met de verdubbeling van de Tractaatweg en zal daarover in overleg treden met Vlaanderen.

Artikel 6. Omgaan met onzekerheden en negatieve effecten

1. Partijen gaan overeenkomstig de in de OS2010 beschreven wijze om met onzekerheden en negatieve effecten van de verruiming van de vaargeul, zoals bijvoorbeeld economische schade voor de havens of de stranden. De betreffende procedures zijn in het bijzonder beschreven in de besluiten 2.d tot en met 2.h van de OS2010 en bestaan uit:
  - Besluit 2.d: De Technische Scheldec commissie onderzoekt of het mogelijk is om vooraf een inventarisatie van mogelijke maatregelen tegen ongewenste ontwikkelingen op te stellen.
  - Besluit 2.e: De beheerders van de Schelde stellen voor hun beheergebied vast of en in welke mate zich ongewenste ontwikkelingen voordoen. De Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, de de nog vast te stellen instandhoudingsdoelstellingen en de streefbeelden van de Langetermijnvisie vormen hierbij het afwegingskader.
  - Besluit 2.f: Binnen de kaders van de Technische Scheldec commissie stellen de beheerders van de Schelde voor hun beheergebied zonodig vast welke maatregelen worden uitgevoerd.
  - Besluit 2.g: Indien voor toekomstige ingrepen wordt vastgesteld wat de oorzaak is van de optredende negatieve ontwikkelingen, dan komen de kosten van de maatregelen ten laste van de veroorzaker. Wanneer dit niet mogelijk is maken Vlaanderen en Nederland vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het estuarium afspraken over de verdeling van de kosten.
  - Besluit 2.h: Bij de uitvoering van bovenstaande besluiten (2.b t/m 2.g) wordt, zowel voor onderzoek als voor advies, een vergelijkbare wijze van (samen)werken toegepast als bij het opstellen en onderbouwen van de Ontwikkelingsschets.
2. Aanvullende inzichten die tijdens de implementatie van de Kaderrichtlijn Water voor het stroomgebied van de Schelde aan het licht komen, worden voor zover relevant ook meegewogen en meegenomen bij de uitvoering van de verruiming van de vaargeul.

3. Als uit vervolgonderzoek ten behoeve van het Tracébesluit over de verruiming (waaronder de project-MER en de passende beoordeling beide uit te voeren in het project "Verruiming Vaargeul") mocht blijken dat er tóch kans op schade is voor natuurwaarden, zal deze schade, als deze significant is, uiteindelijk moeten worden gecompenseerd als onderdeel van het project "Verruiming Vaargeul".

Hoofdstuk 3. Thema VEILIGHEID

Artikel 7. Veiligheid tegen overstromingen

Behoud van voldoende veiligheid tegen overstromingen geldt voor de Partijen als randvoorwaarde bij de uitwerking van de thema's toegankelijkheid en natuurlijkheid. Als uit de toetsing aan de criteria van de Wet op de Waterkering in 2006 blijkt dat voor locaties waar dijkverlegging aan de orde is tevens dijkversterkingen nodig zijn (bijvoorbeeld door toename van de golfbelasting), dan zal het rijk (VenW) de hiervoor eventueel uit oogpunt van veiligheid extra te maken kosten opnemen in het jaarlijks vast te stellen Hoogwaterbeschermingsprogramma en daarbij de Unie van Waterschappen en het Interprovinciaal Overleg betrekken. Verlegging van de waterkeringen ter wille van natuurontwikkeling wordt gefinancierd uit de middelen voor de natuurmaatregelen, zoals uitgewerkt in artikel 17a lid 1 onder a juncto 2 en artikel 17b.

Artikel 8. Maatregelen na inventarisatie rampenbestrijding

1. Op basis van het onderzoek Ongevallen en Rampenbestrijding Westerschelde-regio wordt door Partijen in beeld gebracht of en zo ja welke maatregelen voor het Nederlands grondgebied nodig zijn om rampenbestrijding op een adequaat niveau te krijgen. Het Rijk (V&W) spant zich vervolgens maximaal in om te bewerkstelligen dat de door partijen gezamenlijk voorgestelde maatregelen en benodigde voorzieningen tijdig op een adequaat niveau worden gebracht. Partijen zullen hierover in overleg treden met de betrokken gemeenten.
2. Partijen zullen zich vervolgens inzetten om in overleg met de betrokken gemeenten en overige betrokkenen tot een maatregelenpakket en kostenverdeling te komen, zonodig met behulp van grensoverschrijdende samenwerking.

Artikel 9. Veiligheid i.r.t. vervoer gevaarlijke stoffen

1. Partijen stellen vast dat in de huidige situatie de relevante veiligheidsnormen niet worden overschreden en dat die situatie geconsolideerd moet worden.
2. Indien uit monitoring en analyse blijkt dat dit met het huidige maatregelenpakket niet mogelijk is, verbinden Partijen zich, passend binnen de afspraken uit de rapportage van de Commissaris van de Koningin van Zeeland en de Gouverneur van provincie Antwerpen de dato 5 juli 2004, ervoor te zorgen dat met extra maatregelen de risicocontour buiten kwetsbare bestemmingen blijft.
3. Partijen dragen ervoor zorg dat de bevoegde autoriteiten bij relevante ruimtelijk-economische ontwikkelingen (te weten vestiging/uitbreiding van industrie/transport en kwetsbare bestemmingen), in de verkennende en planfase, de mogelijke effecten op de veiligheid langs de oevers van de Westerschelde in beeld brengen en zich inspannen om de (negatieve) effecten te minimaliseren.
4. Indien de veiligheid ondanks de maatregelen die de bevoegde autoriteiten zelf redelijkerwijs en rechtens kunnen nemen merkbaar negatief beïnvloed wordt stelt de provincie het rijk hiervan in kennis. Het rijk zal Vlaanderen benaderen teneinde in gezamenlijk overleg met de decentrale overheden vast te stellen of er (verdere) maatregelen genomen moeten worden om de duurzame veiligheid langs de oevers van de Westerschelde te garanderen teneinde de bij lid 1 bedoelde situatie duurzaam te bestendigen.
5. De afspraken genoemd bij lid 1 tot en met 4 zullen door het rijk onder meer in acht worden genomen bij de afspraken die in het kader van het Basisnet Vervoer Gevaarlijke Stoffen binnen Nederland gemaakt zullen worden.

Hoofdstuk 4. Thema NATUURLIJKHEID

Artikel 10. Natuurpakket Westerschelde

1. Verwijzend naar de besluiten 3c tot en met 3f uit de OS2010 komen Partijen overeen minimaal 600 hectare estuariene natuur - waarbij minimaal aangeeft dat bij de uitwerking afrondingen naar boven mogelijk zijn op basis van gebiedsspecifieke, ecologische en kosteneffectieve overwegingen - uit te werken en te realiseren, geldend voor het herstel van de ecologische kwaliteit van estuariumsysteem, middels de selectie en uitvoering van concreet te benoemen projecten in de verschillende drie ecologische zones.
2. Dit geven zij vorm door:
  - a. concrete projecten aan te wijzen in de verschillende ecologische zones, en
  - b. voor deze projecten de benodigde uitvoeringsprocedures te doorlopen zodat in 2007 met de aanleg gestart kan worden en de projecten in 2010 in uitvoering genomen zijn dan wel uitgevoerd zijn.
3. Twee grensoverschrijdende projecten maken in ieder geval deel uit van deze projectselectie, te weten:
  - a. Het Zwin: een vergroting van het Zwin in de vorm van het landwaarts verplaatsen van dijken in een gedeelte (minimaal 25%) van de Willem-Leopoldpolder met minimaal 10 ha op Nederlands grondgebied.
  - b. Groot-Saeftinge: het ontwikkelen van intergetijdengebied in de Hertogin Hedwigepolder en het noordelijk gedeelte van de Prosperpolder (440 ha, waarvan 295 ha op Nederlands grondgebied is gelegen).
4. De staat der Nederlanden zal het Nederlandse deel van de Vlakte van de Raan beschermen tegen ongewenste ontwikkelingen en daartoe dit gebied aanmelden en (nadat het op de lijst van gebieden van communautair belang is geplaatst) aanwijzen als speciale beschermingszone in het kader van de Habitatrictlijn.
5. Het besluit 3.g uit de OS2010, waarin de provincie (en Vlaanderen) wordt uitgenodigd om de principes van het instellen en beheren van een zogenaamde habitatreserve uit te werken, maakt geen onderdeel uit van het Natuurpakket en van dit convenant. Het rijk beraadt zich op de uitwerking van dit besluit 3.g.

Artikel 11. Programma van eisen

1. Partijen stellen op basis van de OS2010, dat minimaal 600 ha estuariene natuur passend is voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen volgens de Vogel- en de Habitatrictlijn in de Westerschelde op Nederlands grondgebied.
2. Het rijk toetst de besluitvorming over de 600ha nieuwe estuariene natuur aan een programma van eisen. Dit programma van eisen is bijgevoegd als bijlage 1, welke integraal deel uitmaakt van dit convenant.
3. Het rijk toetst de door de provincie te maken projectselectie aan het programma van eisen, de Kaderrichtlijn Water, de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en Faunawet en de Wet Fonds Economische Structuurversterking.

Artikel 12. Gebiedsgerichte benadering

1. Het rijk stemt in met het pakket van maatregelen, samengesteld ten behoeve van flankerend beleid voor de agrarische sector, zowel voor de individuele belanghebbenden als voor de sector als geheel. In bijlage 2 wordt dit op hoofdlijnen toegelicht.

De provincie zorgt voor de uitvoering van dit pakket van maatregelen binnen het kader dat het thema Natuurlijkheid biedt.

2. De provincie werkt de natuurontwikkelingsprojecten uit in samenhang met integrale regionale ontwikkelingsplannen. De planontwikkeling in kader van de natuurprojecten is leidend en kapstok voor het proces, waarin ook de regionale planvorming is opgenomen. De regionale planvorming faciliteert het proces in hoge mate, maar kent zijn eigen besluitvormingsprocedures, door- en uitwerking.

De provincie zet hiertoe zijn reguliere instrumentarium (waaronder de planologische regelgeving) in. Het rijk stemt in met het benutten van de beschikbare middelen voor het thema Natuurlijkheid voor de plankosten van de regionale ontwikkelingsplannen, mits en voor zover de regionale ontwikkelingsplanning de uitvoering van de natuurprojecten bespoedigt.

3. Bij de uitvoering van de natuurprojecten zal de provincie - in geval van aanpassing van de waterkering - rekening houden met de nieuwe inzichten op het gebied van veiligheid tegen overstromingen. Behoud van voldoende veiligheid is randvoorwaarde voor de natuurontwikkeling.

Verlegging van de waterkeringen ter wille van de natuurontwikkeling wordt dan ook gefinancierd uit de natuurmiddelen. Als uit de toetsing in 2006 aan de criteria van de Wet op de Waterkering blijkt dat voor locaties waar dijkverlegging aan de orde is tevens dijkversterkingen nodig zijn (bijvoorbeeld door toename van de golfbelasting), dan zal het rijk (VenW) de hiervoor eventueel uit oogpunt van veiligheid extra te maken kosten opnemen in het jaarlijks vast te stellen Hoogwaterbeschermingsprogramma. Het rijk (VenW) zal de Unie van Waterschappen en het IPO hierbij betrekken.

4. Het rijk als waterbeheerder draagt waar mogelijk zorg voor uitvoering van maatregelen in de Westerschelde die bijdragen aan het herstel van de estuariene natuur. Ze maakt daarbij gebruik van de werken voor veiligheid, toegankelijkheid en natuurontwikkeling zoals bedoeld in de besluiten uit de OS2010.

Deze maatregelen in de Westerschelde vormen geen onderdeel uit van het Natuurpakket Westerschelde, tenzij het rijk in overleg met de provincie anders besluit.

Artikel 13. Rijksprojectenprocedure Natuurontwikkeling Westerschelde

1. Het Natuurpakket wordt uitgevoerd met inzet van de rijksprojectenprocedure (hierna te noemen "RPP"). De Minister van LNV zal optreden als projectminister Natuurontwikkeling Westerschelde (hierna te noemen "projectminister").
2. Op basis van de RPP worden twee soorten besluiten onderscheiden: een rijksprojectbesluit met de daaraan gekoppelde passende beoordeling en de uitvoeringsbesluiten. Het rijk is eindverantwoordelijke voor het rijksprojectbesluit. Het nemen van de uitvoeringsbesluiten ten behoeve van de vergunningverlening gebeurt feitelijk door het eerst verantwoordelijke bestuursorgaan, mits binnen de voorwaarden van de RPP. Bij niet tijdige of inhoudelijk niet gewenste besluitvorming door het in eerste aanleg bevoegd gezag in dat kader kan de projectminister besluiten met de meest betrokken minister de besluitvorming over te nemen.

Artikel 14. Samenwerking rijk en provincie

Artikel 14a. Verantwoordelijkheden van Partijen

1. Ten behoeve van de formele besluitvorming door het rijk is de provincie verantwoordelijk voor het ontwikkelen van bestuurlijk en beleidsmatig afgewogen en technisch en financieel uitvoerbare voorstellen, die passend zijn binnen de in dit convenant onder het thema Natuurlijkheid aangegeven randvoorwaarden.

Het rijk is verantwoordelijk voor het nemen van de besluiten over het Natuurpakket Westerschelde in kader van de RPP en voor het tijdig beschikbaar stellen van de benodigde financiële middelen voor de uitvoering van het Natuurpakket Westerschelde.

2. De provincie is met betrekking tot de bestuurlijke relaties in de regio rondom de Westerschelde het eerst verantwoordelijk.

Artikel 14b. Taakverdeling

1. Het rijk draagt zorg voor:
  - a. het nemen van het rijksprojectbesluit Natuurontwikkeling Westerschelde;
  - b. de ondersteuning middels overleg en advies voor wat betreft juridisch-procedurele randvoorwaarden vanuit de RPP;
  - c. het gebruik maken van de uitvoering van werken voor veiligheid, toegankelijkheid en natuurontwikkeling in de rivier, waar mogelijk maatregelen worden getroffen die bijdragen aan het herstel van de estuariene dynamiek (zie bijlage 1);
  - d. het aanmelden en aanwijzen van de Vlakte van Raan als speciale beschermingszone in het kader van de Habitatrichtlijn;
  - e. het beschikbaar stellen van de financiële middelen voor de realisatie van 600ha nieuwe estuariene natuur, zoals nader omschreven en gemaximeerd in artikelen 17a en 17b van dit convenant;
  - f. de afstemming tussen rijk en provincie vanuit hun beheerstaken aangaande waterkeren, waterbeheren en natuurontwikkeling;
  - g. monitoring van de kwaliteit en voortgang in de uitvoering van het totaalpakket van besluiten uit de OS2010;
  - h. communicatie over de uitvoering van de gehele OS2010.
2. De provincie draagt zorg voor:
  - a. overleg en afstemming met gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partijen rondom de Westerschelde, gericht op realisatie van het Natuurpakket, zoals bedoeld in artikel 10 eerste lid);
  - b. voorbereidend onderzoek en uitwerking van de (plan)procedures, waaronder een selectie van de natuurprojecten;
  - c. doorwerking van de natuurprojecten in de provinciale beleidsplannen waaronder plannen met betrekking tot ruimtelijke ordening, natuur, milieu en veiligheid;
  - d. grondverwerving voor de projecten en het opzetten van een grondruilbank waarbij DLG/BBL zal worden ingezet;
  - e. uitvoering van het flankerend beleid voor de landbouw zoals toegelicht in bijlage 2;
  - f. uitvoering van de inrichtingsmaatregelen per project op basis van het in bijlage 1 beschreven programma van eisen;
  - g. monitoring en onderzoek naar de effecten van het Natuurpakket op de natuurontwikkeling gedurende de periode van uitvoering van de projecten;
  - h. organisatie van het beheer per project;
  - i. interne en externe communicatie over de uitvoering van het Natuurpakket Westerschelde;
  - j. aanwending en beheer van de beschikbare financiële middelen voor de geselecteerde natuurprojecten, waarbij rekening gehouden wordt met de kostenverdeling zoals vastgelegd in de bijlage bij het Derde Memorandum.
  - k. coördinatie van de uitvoeringsbesluiten in het kader van de RPP zoals bedoeld in artikel 13 tweede lid.
3. De provincie en het rijk kunnen voor de uitvoering van het Natuurpakket derden inschakelen. Dit laat hun verantwoordelijkheden, zoals die hierboven zijn beschreven, onverlet.

Artikel 14c. Projectorganisatie

1. De provincie richt als initiatiefnemer voor de uitvoering van het Natuurpakket een projectorganisatie in. Hierbij wordt rekening gehouden met de bevoegdheden van betrokken Partijen.
2. De provincie zal de grensoverschrijdende projecten "het Zwin" en "Groot-Saeftinge", waarvan de Hedwige polder deel uitmaakt, begeleiden en de besluitvorming betreffende het rijksprojectbesluit en de uitvoeringsbesluiten op het Nederlands territorium voorbereiden.
3. De provincie zal bij de voorbereiding van de besluitvorming ten behoeve van de RPP, zoals bedoeld in artikel 13 tweede lid, zorgdragen voor het raadplegen van de benodigde regionale Partijen (minimaal bestaande uit de gemeenten en waterschappen).
4. Het rijk (LNV) als bevoegd gezag voor de RPP draagt zorg voor een vlotte besluitvorming op basis van de concept-besluiten zoals voorbereid door de provincie.
5. De provincie zal samenwerken met ProSes2010 ter wille van het realiseren van een optimale samenhang en voortgang bij de tenuitvoerlegging van de besluiten van de Ontwikkelingsschets in het licht van het tijdpad, overeengekomen in het Derde Memorandum.

Artikel 15. Werkwijze

1. Op basis van de RPP worden de volgende projectfasen onderscheiden: de projectmodule, de uitvoeringsmodule en de concrete uitvoering..
2. Voor de achtereenvolgende fasen stelt de provincie, vooraf ieder van deze projectfasen, een plan van aanpak op in overleg met het rijk. Hierin wordt de taakverdeling tussen rijk (eindverantwoordelijke) en de provincie (initiatiefnemer) uitgewerkt en de juridisch procedurele eisen behorende bij de RPP door het rijk ingebracht. Het rijk geeft daarbij tevens aan welke onderdelen binnen zijn wettelijke taken vallen en door het rijk worden uitgevoerd met een bijbehorende tijdsplanning. Beide Partijen dragen zorg voor het uitwerken van de juiste procedurele route om de uitvoeringsbesluiten (met bijbehorende m.e.r.-procedure(s) en de daarop te baseren vergunningverlening) te verkrijgen.
3. De provincie bereidt de besluitvorming voor middels het opstellen en/of het coördineren van conceptbesluiten in het kader van de RPP, die voldoen aan algemeen geldende juridische en procedurele kaders en die zijn gebaseerd op overleg met en advies van het rijk aangaande de specifieke eisen vanuit de RPP.
4. De conceptbesluiten worden door de provincie (Gedeputeerde Staten) vastgesteld en gelden als voorstel op basis waarvan de projectminister de benodigde besluiten kan nemen.

Artikel 16. Planning

1. Partijen zullen op de meest efficiënte wijze toepassing geven aan de wetgeving voor de administratieve voorbereiding van de uit te voeren projecten en tevens al het nodige doen om binnen het wettelijk en Europees rechtelijk kader en met een goede en zorgvuldige besluitvorming uiterlijk in 2007 starten met de realisering van de projecten.
2. Voorafgaand het gestelde in lid 1 zal het rijk ingevolge de RPP de benodigde besluiten nemen waartoe het rijk exclusief bevoegd is. De projectminister wordt hiertoe in staat gesteld door tijdige voorbereiding en voorstellen van de provincie (rijksprojectbesluit in 2006 en uitvoeringsbesluiten in 2007).
3. De provincie stelt alles in het werk om, binnen de aangegeven kaders, alle natuurprojecten in 2010 in uitvoering dan wel uitgevoerd te hebben.

Artikel 17. Financiering

Artikel 17a. Kosten

1. De totale kosten van het Natuurpakket Westerschelde, voorlopig geraamd op € 200 miljoen betreffen:
  - a. de kosten in verband met de realisering van minimaal 600 ha nieuwe estuariene natuur:
    1. de voorbereiding: de kosten van planvoorbereiding en van de projectorganisatie, alsmede bijdragen in kosten van regionale ontwikkelingsplannen, voorzover dit het Natuurpakket betreft;
    2. de aanleg: de kosten van grondverwerving, van flankerend beleid voor de landbouw, van dijkverlegging en natuurinrichting, van inpassing in het gebied en van eventuele verplaatsing van niet-agrarische bedrijven;
    3. het beheer: de kosten van natuurbeheer van de natuurontwikkelingsgebieden en de extra-kosten van beheer van dijken en kunstwerken gedurende de uitvoeringsperiode van het project;
  - b. de kosten vanwege het aanmelden en aanwijzen van de Vlakte van Raan als speciale beschermingszone in het kader van de Habitatrichtlijn;
  - c. de kosten van onderzoek en monitoring van de effecten van het Natuurpakket Westerschelde op de natuurontwikkeling direct van belang voor het betreffende onder a. en b. van het eerste lid van dit artikel;
  - d. de kosten van de Vlaams-Nederlandse projectorganisatie en andere door het rijk te maken kosten, voor zover deze direct verband houden met de realisering van het Natuurpakket Westerschelde;
  - e. eventuele andere noodzakelijkerwijs te maken kosten.
2. De jaarlijkse beheerskosten vallen niet binnen de kostenraming en daartoe beschikbaar te stellen middelen, met uitzondering van de (extra-) beheerskosten gedurende de uitvoeringsperiode van het project.
3. De kosten van maatregelen die als reguliere en wettelijke verantwoordelijkheden van de provincie en rijk worden geïdentificeerd, kunnen niet worden aangemerkt als kosten die ten laste worden gebracht van het Natuurpakket Westerschelde.
4. De kostenraming zal gedurende de voorbereidings- en uitvoeringsperiode jaarlijks worden geactualiseerd (zie artikel 18 lid 2) en in ieder geval:
  - a. nadat besloten is tot een selectie van de natuurprojecten;
  - b. na vaststelling van de inrichtingsplannen met bijbehorende begrotingen;
  - c. na aanbesteding van de uit te voeren (deel-)projecten.De provincie stelt de kostenramingen op.
5. Indien en zodra de ramingen van de totale kosten het beschikbare budget dreigen te overschrijden, vindt overleg plaats tussen rijk en provincie over de ontstane situatie en de te nemen maatregelen om de uitgaven binnen het gemaximeerde budget te houden. Hierbij gelden de bepalingen voor wijzigingen van het convenant zoals omschreven in artikel 20. Daarbij zal de kwaliteit van de plannen tenminste aan het programma van eisen (bijlage 1) moeten blijven voldoen.

Artikel 17b. Beschikbaarstelling middelen

1. Voor de uitvoering van het totale Natuurpakket Westerschelde, genoemd onder artikel 10, heeft het rijk binnen de FES-begroting en de LNV-begroting een voorlopig budget van € 160 miljoen gereserveerd dat via de LNV-begroting beschikbaar kan worden gesteld. Het verschil tussen de voorlopige raming en de beschikbare middelen is overbrugd door uitvoering van het deelproject

- de Hedwigepolder (de totale inrichtingskosten exclusief grondverwerving) door en voor rekening van Vlaanderen, conform het daartoe gestelde in het Derde Memorandum.
2. Kostenoverschrijdingen ten opzichte van het totaal van de door het rijk beschikbaar gestelde financiële middelen worden niet door het rijk vergoed. Het betreft hier een taakstellend budget.
  3. De provincie stelt geen eigen financiële bijdrage beschikbaar voor het uitvoeren van het Natuurpakket Westerschelde.
  4. Het rijk (LNV) stelt aan de provincie middelen beschikbaar ter uitvoering van het Natuurpakket, genoemd onder artikel 17a lid 1 bij de onderdelen a, c en e. Voor de kosten genoemd onder artikel 17a lid 1 bij de onderdelen b. en d. wordt door het rijk voorlopig een bedrag geraamd ter hoogte van circa € 5 miljoen. De voor de provincie beschikbare middelen bedragen aldus circa € 155 miljoen, van de totaal maximaal € 160 miljoen. Bij gelegenheid van het overleg over de kostenraming conform artikel 17a lid 4 en zoveel eerder als noodzakelijk zal de onderverdeling eveneens geactualiseerd worden.
  5. De provincie draagt zorg voor de besteding van middelen zodanig dat de opdracht wordt gerealiseerd en de middelen efficiënt en effectief worden besteed. Indien verwijtbaar handelen van een van beide Partijen hogere uitvoeringskosten met zich mee brengt dan komen, deze hogere kosten voor rekening van deze partij. De voorwaarden van artikelen 20 en 21 zijn van toepassing.
  6. Het rijk (en namens deze LNV) is budgethouder vanaf het moment dat de van rijkszijde beschikbare middelen aan de LNV-begroting zijn toegevoegd. De betalingen aan de provincie, het financiële beheer en verantwoording zullen plaatsvinden passend binnen de voorschriften uit de Comptabiliteitswet (rijk), de Wet Fonds Economische Structuurversterking en de gereserveerde middelen op de FES- en LNV-begrotingen en overeenkomstig de afspraken uit dit convenant. Beschikbaarstelling geschiedt onder het voorbehoud van goedkeuring van de begroting door de Staten-Generaal.
  7. Indien een van beide Partijen afwijkingen constateert tussen planning/financiële afspraken enerzijds en de voortgang, kosten en betalingen van het project anderzijds, vindt nader overleg plaats over de noodzaak tot bijstelling van de financiële afspraken tussen rijk en provincie. De onder artikel 17a, lid 4 genoemde actualisering van de totale kostenraming zijn daarvoor belangrijke momenten. Verder zijn de voorwaarden van artikel 20 van toepassing.
  8. De beschikbaar gestelde middelen zijn betaalbaar in de periode van 2005 tot en met 2014. In het geval dat het convenant verlengd wordt volgens artikel 22c zal de aanpassing van de beschikbaarstelling van middelen onderwerp van overleg zijn.
  9. De wijze van beschikbaar stellen van de financiële middelen wordt door Partijen nader uitgewerkt. Er wordt uitgegaan van de projectbegroting, die in het jaarlijks op te stellen werkprogramma (zie artikel 18) is opgenomen.
  10. Het rijk zet zich in om binnen de wettelijke mogelijkheden de provincie tijdig de benodigde financiële middelen beschikbaar te stellen ten behoeve van de uitvoering van het Natuurpakket Westerschelde.
  11. De partij tegen wiens besluit een beroep/bezwaar zich richt draagt de daaruit voortvloeiende kosten. Voor zover dit het rijk betreft, maken deze kosten deel uit van de voor de provincie beschikbare middelen
  12. Wijzigingen in wet- en regelgeving en het daarop gebaseerd uitvoeringsbeleid die leiden naar aantoonbaar hogere kosten voor de uitvoering van het Natuurpakket Westerschelde worden in beginsel betaald uit de voor dit project beschikbaar gestelde middelen. In geval van dreigende overschrijding van het beschikbare budget wordt artikel 17a, vijfde lid, toegepast.

Artikel 17c. Natuurbeheer

1. Op het moment dat de inrichting van de natuurprojecten gereed is, zullen de gebieden voor beheer worden aangeboden aan de meest in aanmerking komende natuurbeherende organisatie, conform de provinciale invloedssferen kaart.
2. De financiering van het beheer wordt geregeld conform de landelijke Subsidieregeling Natuurbeheer (SN) dan wel de dan geldende regelingen m.b.t. financiering van natuurbeheer en de provinciale invloedssferenkaart (uit het Natuurgebiedsplan Zeeland).

Artikel 18. Rapportage en verantwoording

1. De provincie verantwoordt zich jaarlijks en aan het eind van de drie onderscheiden fasen, t.w. de projectmodule, de uitvoeringsmodule en de concrete uitvoering, bij het rijk middels een verantwoording van de bestede middelen, voorzien van een accountants verklaring conform de vigerende FES-specificaties en in relatie met de beschikbaarstelling van de rijksmiddelen zoals deze in artikel 17 is overeengekomen.
2. De provincie stelt tevens een jaarprogramma op, dat tenminste de volgende onderdelen bevat:
  - a. een evaluatie van de voortgang in de daaraan voorafgegane periode en een verantwoording van behaalde resultaten;
  - b. de planning voor het komende jaar van voorbereiding, grondverwerving en inrichting voor het Natuurprogramma Westerschelde als geheel;
  - c. een voortschrijdende meerjarenbegroting;
  - d. een begroting van uitgaven in het komende jaar.
3. Het jaarprogramma wordt besproken in een voortgangsoverleg tussen de verantwoordelijk portefeuillehouder namens Gedeputeerde Staten van de provincie dan wel zijn vertegenwoordiger en de projectminister dan wel zijn vertegenwoordiger, dat minimaal een maal per jaar plaats vindt en op zodanig tijdstip dat de begroting van het Natuurpakket meegenomen kan worden in de FES- en LNV-begroting.
4. De provincie zal, indien anderen daarom verzoeken, het jaarprogramma aan hen toezenden.
5. De provincie zal aan ProSes2010 de benodigde informatie over de voortgang van de natuurontwikkelingsprojecten (als onderdeel van het totale Ontwikkelingsschets) verstrekken en zal daarbij aansluiten bij de kwartaalrapportages zoals die door ProSes2010 gehanteerd worden.
6. Per project wordt hiertoe inzicht gegeven in de wijze van organisatie van het project, een planning met mijlpalen, de voorziene communicatiemomenten (ook voor afstemming met andere projecten), de wijze van kwaliteitsborging en risicomanagement.
7. Partijen stellen elkaar over en weer in staat te voldoen aan de verplichtingen uit de Comptabiliteitswet 2001 en Wet Fonds Economische Structuurversterking.

Artikel 19. Communicatie

1. De verantwoordelijk portefeuillehouder namens Gedeputeerde Staten van de provincie treedt op als woordvoerder gedurende het hele traject.
2. De formele besluitvormingsmomenten door het rijk, te weten het rijksprojectbesluit en door het rijk genomen uitvoeringsbesluiten, vormen daarop een uitzondering. Hier zal de projectminister gezamenlijk met de verantwoordelijke portefeuillehouder namens Gedeputeerde Staten van de provincie naar buiten treden.
3. De provincie initieert de externe en interne communicatie over de voortgang en de resultaten over het Natuurprogramma Westerschelde en stelt ProSes2010 in staat haar taak uit te voeren om algehele informatie te verzorgen over de voortgang van de realisering van het OS2010.

HOOFDSTUK 5. SLOTBEPALINGEN

Artikel 20: Wijzigingen

1. Wanneer op enig moment blijkt dat van een de Partijen in redelijkheid niet kan worden verlangd dat deze de verplichtingen, zoals bedoeld in dit convenant, binnen de afspraken uitvoert of wanneer sprake is van nieuwe of onvoorziene feiten of omstandigheden, die een verandering van scope, planning, randvoorwaarden of dergelijke met zich meebrengen, zodanig dat van een der Partijen in redelijkheid niet kan worden verlangd dat deze de verplichtingen zoals bedoeld in dit convenant ongewijzigd uitvoert, dienen Partijen met elkaar in overleg te treden, wanneer een van de Partijen gezamenlijk overleg wenselijk acht. Dit overleg is erop gericht om onder de dan geldende omstandigheden een zodanig naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid passende oplossing te vinden, die zoveel mogelijk aansluit bij de bedoeling van Partijen ten tijde van het aangaan van dit convenant. Terzake kunnen nieuwe afspraken gemaakt worden. Mochten de afspraken wijzigen dan wordt in onderling overleg op dat moment bezien of het convenant aan de nieuwe situatie aangepast en opnieuw bestuurlijk vastgesteld dient te worden.
2. Partijen dienen elkaar tijdig en schriftelijk te informeren over feiten en omstandigheden, als bedoeld in het eerste lid van dit artikel.

Artikel 21: Ontbinding en geschillen

Artikel 21a: Ontbinding

Indien het overleg zoals bedoeld in artikel 20 niet binnen drie maanden, vanaf de schriftelijke melding, tot overeenstemming heeft geleid, en indien beide Partijen het eens zijn over ontbinding van het convenant, mag elke partij deze overeenkomst met inachtneming van een opzegtermijn van één maand schriftelijk opzeggen. In dat geval dragen beide Partijen zorg voor een ordentelijke overdracht naar degene die het project afmaakt, zodanig dat de uitvoering van de afspraken uit dit convenant zo min mogelijk in het geding komen.

Artikel 21b: Geschillenregeling

1. Indien de Partijen het niet eens zijn over de ontbinding dan volgt de hieronder geschetste geschillenprocedure.
2. De Partijen gaan als volgt om met geschillen bij de uitvoering van de afspraken van dit convenant:
  - a. Er is sprake van een geschil (onigheid tussen de Partijen aangaande de uitvoering van deze overeenkomst) indien een partij dit schriftelijk mede deelt aan de andere partij.
  - b. Geschillen worden, indien en nadat is gebleken dat terzake geen minnelijke regeling binnen 30 werkdagen vanaf de schriftelijke in kennisstelling tot stand is gekomen, door de meest gereede partij, bij uitsluiting van de gewone rechter, ter beslechting onderworpen aan arbitrage door het Nederlands Arbitrage Instituut.
3. Ongeacht bovenstaande is ieder van Partijen gerechtigd om in spoedeisende gevallen hun geschil te laten beslechten in kort geding voor de Voorzieningenrechter van de Rechtbank te Den Haag.

Artikel 22: Looptijd van het convenant

De Partijen dragen zorg voor de uitvoering van de afspraken uit deze overeenkomst:

- a. Vanaf het moment van de ondertekening door de Partijen en totdat de geselecteerde natuurprojecten zijn gerealiseerd of uiterlijk tot en met 2014.

- b. Na afloop van de in het eerste lid genoemde duur kan dit convenant één maal voor maximaal vijf jaar worden voortgezet na wederzijds overleg.

Artikel 23: Bekendmaking van het convenant

Dit convenant wordt bekend gemaakt door middel van publicatie van de zakelijke inhoud van deze overeenkomst in de Staatscourant. Het Rijk draagt hiertoe zorg na de ondertekening door beide Partijen. De volledige tekst van het convenant ligt ter inzage voor een periode van zes weken na plaatsing in de Staatscourant in het Provinciehuis van Zeeland te Middelburg, bij het ministerie van LNV en van VenW, beide te Den Haag.

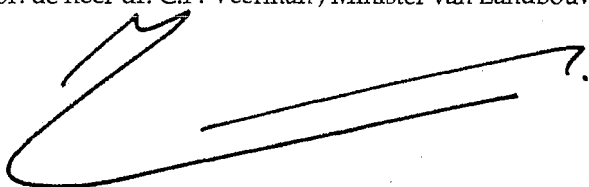

Aldus overeengekomen en in viervoud ondertekend,

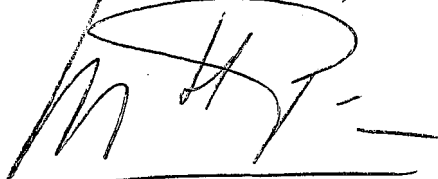
te Middelburg op 30 januari 2006

Het rijk

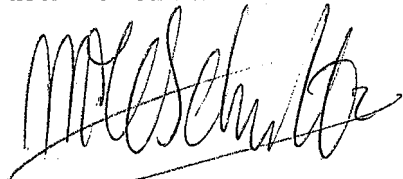
door: de heer dr. C.P. Veerman, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

door: mevrouw drs. K.M.H. Peijs, Minister van Verkeer en Waterstaat

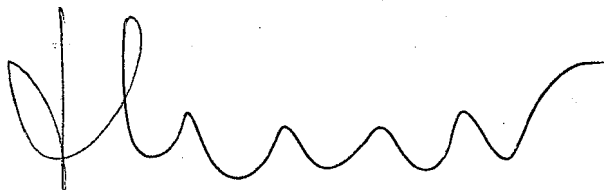

door: mevrouw drs. M.H. Schultz van Haegen, Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat

De provincie Zeeland

door: de heer M. Kramer, lid Gedeputeerde Staten Provincie Zeeland

BIJLAGE 1. PROGRAMMA VAN EISEN NATUURPAKKET

Status: integraal onderdeel uitmakend van het convenant

Het rijk toetst de uitvoering van de opgave, zoals verwoord onder artikel 10 bij het thema Natuurlijkheid, aan de onderstaande eisen.

Algemene eisen

1. De te realiseren natuur dient invulling te geven aan:
  - a. de opgave zoals deze geformuleerd is in de onderbouwing van 600 ha natuur (20 september 2005);
  - b. de maatregelen dienen te passen binnen de randvoorwaarden van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Kader Richtlijn Water.

Aard en inrichting

2. De aard van de nieuw te realiseren estuariene natuur, dient als volgt te zijn:
3. Er dient ruimte gecreëerd te worden voor natuurlijke processen die leiden tot herstel en behoud van de natuurkwaliteiten van het estuarium:
  - a. Dit met name ten behoeve van schorren, slikken, ondiep water, geulen (habitattype 1130, 1140, 1310, en 1330 en de bijbehorende soorten).
  - b. Dit in open verbinding met de Westerschelde en onder directe invloed van het aldaar heersende getij en getijdenwerking;
  - c. Deze gebieden dienen ongescheiden en aaneengesloten onderdeel van het Schelde-estuarium te zijn;
  - d. De basis inrichting van deze gebieden dient de habitatvormende processen op gang te brengen waaruit vervolgens een milieu ontstaat waaraan uit morfologische en ecologische overwegingen tekorten zijn;
  - e. De realisering van de nieuwe natuur dient derhalve gepaard te gaan met een functiewijziging van niet-natuur naar natuur ter plaatse waar deze wordt gerealiseerd.
4. De estuariene natuur dient te bestaan uit robuuste eenheden.

Omvang en ligging

5. De inrichting van de natuurgebieden moet zodanig vorm gegeven worden dat deze aansluit op de specificaties die de OS 2010 geeft voor de betreffende ecologische zones:
  - a. Zone 1 mondingsgebied;
  - b. Zone 2 Vlissingen – Hansweert;
  - c. Zone 3 Hansweert – grens.
6. De te selecteren deelprojecten moeten een duidelijk herstel en/of verbetering opleveren van de estuariene natuur conform de gestelde opgaven van de Instandhoudingsdoelstellingen Vogel- en de Habitatrichtlijn.

Hiervoor geldt met name dat:

  - a. Er dient minimaal 600 ha estuariene natuur langs de Westerschelde gecreëerd te worden. Het begrip "minimaal" heeft de betekenis dat bij uitwerking in plannen voor 600 ha nieuwe natuur uit gebiedsspecifieke, ecologische en kosteneffectieve overwegingen afrondingen naar boven mogelijk zijn.
  - b. Met name dient er intergetijdengebied gecreëerd te worden met lage stroomsnelheden van belang voor de kwalificerende soorten en de vorming van jong schor.
  - c. Er is door het rijk minimaal 10 ha in het Zwin en circa 295 ha in de Hertogin Hedwigepolder aangewezen. Deze projecten maken geen deel uit van het selectieproces van geschikte locaties.
    - i. De Hertogin Hedwigepolder moet een bijdrage leveren aan de estuariene processen.

- ii. De hectares in Het Zwin dienen een bijdrage te leveren aan het vergroten en duurzaam instandhouden van reeds aanwezige habitats en soorten.
- d. De overige 295 hectare dient als basis voor de zoeklocaties in zone 2 Vlissingen -Hansweert:
  - i. Deze moeten een bijdrage leveren aan estuariene processen en het verminderen van het tekort aan zout schor.

Grensoverschrijdende projecten

- 7. Deze reeds aangewezen projecten houden op hoofdlijnen het volgende in:
  - a. Een vergroting van het Zwin in de vorm van het landwaarts verplaatsen van dijken in een gedeelte (minimaal 25%) van de Willem-Leopoldpolder.
  - b. Het ontwikkelen van intergetijdengebied in de Hertogin Hedwigepolder en het noordelijk gedeelte van de Prosperpolder (440 ha in totaal in beide landen).

Kosteneffectiviteit

- 8. Er moet een goede verhouding zijn tussen natuurwinst van de projecten en de kosten daarvan.
- 9. De realiseringskosten moeten in redelijke verhouding staan met de kosten van enigszins vergelijkbare projecten, bijvoorbeeld de projecten in het kader van het project 'Ruimte voor de Rivier'.

Veiligheid

- 10. Bij de inrichtingskeuze van de uit te voeren projecten moet de deltaveiligheid tegen overstromen blijvend zijn gegarandeerd.

Medegebruik

- 11. Mits de primaire natuurfunctie geen negatieve effecten ondervindt, zijn medegebruik en functiecombinaties niet uitgesloten.
- 12. Een wijze van inrichting van natuurprojecten die tevens voordelen oplevert voor andere functies, bijvoorbeeld zeecultuur of recreatie, en die aan de beoogde natuurwaarden geen afbreuk doen, geniet de voorkeur.

Duurzaamheid

- 13. De keuze van de gebieden en de inrichting van de gebieden dienen een duurzaam karakter hebben. Daaronder wordt in ieder geval verstaan dat de inrichtingen gedurende minimaal de middellange termijn in stand blijven c.q. voldoen aan de doelstellingen zonder dat aanvullende investeringsmaatregelen noodzakelijk zijn.

Proceseisen

- 14. De provincie draagt, in de rol van initiatiefnemer, zorg voor de uitvoering van het hiervoor aangegeven Natuurpakket Westerschelde, voorzover dat betrekking heeft op projecten op Nederlands grondgebied.
- 15. Voorzover de uitvoering plaatsvindt in grensoverschrijdend gebied stemt de provincie af en werkt zij samen met de betrokken administraties van het Ministerie van de Vlaamse gemeenschap. De provincie neemt daarbij de gemaakte afspraken in het Derde Memorandum in acht.
- 16. De planvorming en uitvoering vindt plaats binnen de Rijksprojectenprocedure en andere wettelijke kaders.
- 17. Toekomstig (inter)nationaal beleid en veranderingen in wetgeving kunnen aanleiding geven tot aanpassing van dit Programma van Eisen.

Realisatietermijn

18. De uitvoering van het Natuurpakket Westerschelde zal in het jaar 2007 starten en in 2010 uitgevoerd of in uitvoering zijn.
19. Gelet op de doelstellingen van de Ontwikkelingsschets en de spreiding van de bij het rijk beschikbare budgetten is de looptijd van de uitvoering tot en met 2014. Deze datum geldt voor alle maatregelen die met de realisering van het Natuurpakket Westerschelde samenhangen en uit de daartoe beschikbaar gestelde middelen worden betaald.

BIJLAGE 2. UITWERKING FLANKEREND BELEID VOOR DE LANDBOUW

Status: ter toelichting bij het convenant, thema Natuurlijkheid

De hier beschreven maatregelen beogen een goede medewerking op vrijwillige basis in combinatie met een impuls voor direct betrokkenen agrariërs en de landbouwsector als geheel, op een zodanige wijze dat voldaan wordt aan de geldende regelgeving, waaronder de Europese regelgeving met betrekking tot staatssteun.

Er zijn aan landbouwzijde twee categorieën belanghebbenden te onderscheiden: de direct betrokken agrariërs, die eigendom en/of pacht hebben in de de geselecteerde natuurontwikkelingsprojecten en de landbouwsector als geheel.

Voor individuele eigenaren en pachters geldt, dat medewerking aan verkoop of pachtbeëindiging gestimuleerd wordt met een medewerkingtoeslag. Daarnaast is het proces met name gericht op een volwaardige doorstart van de bedrijfsvoering elders voor de "blijvers" op basis van een goed flankerend beleid. "Blijvers" zijn agrariërs, die als gevolg van de natuurontwikkeling verplaatsen naar een concreet nieuw bedrijf.

Voor de sector als geheel wordt het verlies aan landbouwareaal en aan landbouwontwikkelingsmogelijkheden gecompenseerd door het beschikbaar stellen van een goed uitgeruste grondruilbank in de aan de Westerschelde grenzende regio's en met name voor Zeeuwsch-Vlaanderen en de Bevelanden met bijbehorende kavelaanvaarding en het beschikbaar stellen van middelen voor nader te selecteren ontwikkelingsprojecten.

De totale middelen hiervoor bedragen maximaal € 13 mln. en maken onderdeel uit van het totale voor het Natuurprogramma Westerschelde beschikbare budget.

De betreffende middelen zijn onlosmakelijk verbonden met de omvang van het beslag van de natuurontwikkeling op de landbouwgronden.

Deze uitgangspunten worden door de provincie nader uitgewerkt in overleg met de ZLTO.